

Redovisning och analys av Vård och Omsorgskontorets arbete under Coronapandemin

VÅRD OCH OMSORG

SAMMANFATTNING

Rapporten syftar till att redovisa och analysera arbetet med Covid-19 inom Vård och Omsorgskontoret (VoO), för att förhindra smittspridning samt att säkerställa att verksamheterna uppnår god kvalitet. Samtliga delar i rapporten presenteras kortfattat, då storleken på rapporten annars skulle bli alltför omfattande. För vidare information kring valda delar hänvisas läsaren till källor i sidfoten.

Sedan pandemins start har VoO följt, och följer än, direktiv och information från Regeringen, Folkhälsomyndigheten, Region Västmanland och andra viktiga samhällsorgan. Det mynnar sedan ut i lokal anpassning inom VoO, som uttrycks i exempelvis pandemiplaner.

Arbetet med Covid-19 inom VoO har varit oerhört omfattande, kostsamt och prövande för hela organisationen. Det framgår tydligt i flera av rapportens dataunderlag, exempelvis i enkätundersökningen bland chefer och den ekonomiska delårsrapporten. Några av de prioriterade och omfattande arbetsområdena kring pandemin är skyddsutrustning, bemanningsfrågor och upprättandet av en ny enhet. Nya enheten upprättades för att minska smittspridningen och tillfälligt kunna ge särskilt stöd till smittade brukare från VoOs olika verksamheter.

I analysen framkommer att det funnits stora utmaningar i att ställa om fokus för verksamheter, säkerställa en god arbetsmiljö samt tillse väl fungerande kommunikation såväl internt som externt. Det framkommer också att pandemin har varit oerhört påfrestande för samtliga chefer och medarbetare, då arbetet med Covid-19 skett parallellt med ordinarie verksamhet.

INNEHÅLL

1	INLEDNING	3
1.1	Syfte	3
2	ARBETE INOM VOO.....	4
2.1	Systematiskt arbete.....	4
2.2	Pandemiplaner	4
2.3	Lägesbilder	4
2.4	Intern utredning	5
2.5	Smittspårning	5
3	RESULTAT	6
3.1	Sammanställning av arbetet fram till nu	6
3.2	Utredning	7
3.2.1	<i>IVOs nationella granskning</i>	7
3.2.2	<i>Händelseanalys</i>	8
3.2.3	<i>Lägesrapport</i>	8
3.2.4	<i>Enkätundersökning bland chefer</i>	8
3.3	Samverkan med Region Västmanland	9
3.3.1	<i>Smittskydd och Vårdhygien</i>	9
3.3.2	<i>Lokala samverkansmöten</i>	9
3.4	Nya enheten	10
3.5	Skyddsutrustning.....	10
3.6	Personalbortfall	11
3.6.1	<i>Medarbetare från andra kontor</i>	13
3.7	Provtagning och Smittspridning	13
3.8	Kostnader	14
4	ANALYS.....	16
4.1	Förhindra fortsatt smittspridning	16
4.2	Verksamhetens fokus och förutsättningar	17
4.3	Arbetsmiljö	17
4.4	Kommunikation	18
4.5	Utveckling.....	19

1 INLEDNING

Spridningen av Corona-viruset (SARS-CoV-2) har under 2020 haft stor påverkan på verksamheter inom vård och omsorg, både beträffande arbetssätt och bemanning. Folkhälsomyndigheten uppmanar samtliga verksamheter i Sverige att förhindra smittspridning av sjukdomen Covid-19, som kan uppstå från viruset (se HSLF-FS 2020:12¹). Med anledning av detta inledde ledningsgruppen inom Vård och Omsorgskontoret (VoO) i Sala dagliga möten från och med 12 mars 2020 kring läget inom verksamheterna.

VoO följer information och uppmaningar från Regeringen, Folkhälsomyndigheten (FHM), Region Västmanland och andra viktiga samhällsorgan. Informationen från dessa parter behandlas vid mötena för VoOs ledningsgrupp, som sedan kommuniceras ut till verksamheterna.

1.1 Syfte

Rapporten syftar till att redovisa och analysera arbetet med Covid-19 inom VoO, för att förhindra smittspridning samt att säkerställa att verksamheterna uppnår god kvalitet.

¹ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/a1350246356042fb9ff3c515129e8baf/hslf-fs-2020-12-allmanna-rad-om-allas-ansvar-covid-19-tf.pdf>

2 ARBETE INOM VOO

När pandemin utlystes startade Socialchefen en krisledningsgrupp 12 mars 2020 inom VoO, för att säkerställa att verksamheten kan upprätthållas i ett pressat läge. Gruppen genomförde under våren dagliga möten med utgångspunkt i den aktuella lägesbilden. Gruppen består av socialchef, medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) och verksamhetschefer. MAS ansvarar för kontakten med Regionen. Region Västmanland är länets ansvariga smittskyddsmyndighet, Regionens smittskyddsläkare planerar, organiserar och leder smittskyddsarbetet.

Samtliga delar i rapporten presenteras kortfattat, då storleken på rapporten annars skulle bli alltför omfattande. Vissa delar presenteras i sin helhet i andra dokument, som anges med hänvisning i sidfoten.

2.1 Systematiskt arbete

Verksamhetscheferna inom VoO fick under 2019 möjlighet att genomgå utbildning i evidensbaserad krisledning via Länsstyrelsen Västmanland, i syfte att utveckla ett systematiskt arbetssätt vid krissituationer. Med utgångspunkt i utbildningen har VoO löpande utgått från Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) metod kring risk och sårbarhetsanalys för att kartlägga nuläget inom den egna verksamheten.

2.2 Pandemiplaner

Det inledande arbetet kretsade till stor del kring pandemiplaner, som är övergripande dokument för styrning av arbete i extraordinära situationer till följd av smittspridning. Utifrån dessa har VoO löpande gjort åtskilliga risk-, sårbarhets- och konsekvensanalyser för att kontinuerligt skapa lägesbilder. Den samlade informationen utmynnar sedan i handlingsplaner, som delas in i prioriterade områden och åtgärder utifrån allvarlighetsgrad.

2.3 Lägesbilder

Eftersom situationen ständigt förändras, med fler smittade och förändrad personalförsörjning, är det viktigt att återkommande uppdatera informationen kring hur det ser ut i VoOs verksamheter. Dagligen förs statistik över hur många brukare som är smittade och sjuka, samt hur stort bortfall det är bland personalen. Statistiken över personalbortfallet delas in i olika grupperingar, för att exempelvis kunna skilja mellan långtidssjukskrivna och kortvarig frånvaro med förkylningssymtom eller annan diagnos.

Utifrån lägesbilderna har prioriteringar gjorts i verksamheterna, både beträffande arbetsuppgifter och bemanning. Ytterst tar sig detta i uttryck genom omfallsplaner, där olika prioriteringar görs utifrån hur kritisk situationen bedöms vara. Omfallsplanerna delas in i olika påverkansgrader som successivt förändrar prioriteringar.

2.4 Intern utredning

Inom VoO har två egna granskningar genomförts med anknytning till arbetet med Covid-19. En händelseanalys genomfördes på Bryggeriet (särskilt boende) och en lägesrapport genomfördes vid Johannesbergsgatan 2 (särskilt boende). Kvalitetsutvecklare ansvarade för händelseanalysen och MAS ansvarade för lägesrapporten.

Under sommaren genomfördes också en undersökning inom VoO av chefers upplevelse av arbetet med Covid-19. Samtliga verksamhets- och enhetschefer ombads att besvara en enkät med fritextfrågor. Frågorna berörde bland annat skyddsutrustning, personalplanering samt särskilda svårigheter relaterat till pandemin.

2.5 Smittspårning

1 februari 2020 kvalificerar Regeringen det nya coronaviruset som en allmänfarlig och samhällsfarlig sjukdom, och därmed smittspårningspliktig. Arbetet kring smittspårning har tidigare varit reglerat i en föreskrift från FHM (HSLF-FS 2015:4²) men har sedan 21 juli 2020 ersättas av en vägledning³ då regionala variationer tagits hänsyn till i arbetet.

Smittspårning är, i kombination med omfattande testning och skyddsföreskrifter, ett av de mest effektiva verktygen för att ytterligare begränsa spridningen av Covid-19, menar FHM. Arbete med smittspårning och screening av samtliga indexfall inom den kommunala hälso- och sjukvården har redogjorts detaljerat i en rutin i samförstånd med primärvården, som haft en central roll i arbetet. Med anledning av Regionens stora belastning inledningsvis under pandemin startade dock smittspårningen sent. Den startade först i början av juni.

² <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/0ac7c7d33c124428baa198728f813151/hslf-fs-2015-4-upphavd.pdf>

³ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/v/vagledning-for-smittsparning-av-covid-19/?pub=78165>

3 RESULTAT

Nedan presenteras vad arbetet har resulterat i. Först ges en kortfattad sammanställning i kronologisk ordning, därefter redogörs vissa punkter mer detaljerat.

3.1 Sammanställning av arbetet fram till nu

Mycket av det som gjorts har skett löpande, med uppdateringar och revideringar, och vissa delar sker fortsättningsvis även framöver. Exempelvis görs nya riskbedömningar utifrån rådande läge. Om inget annat anges kan därför nedan angiven information ses som uppstartsdatum eller som ungefärliga datum.

- Socialchef tar beslut om besöksförbud på boenden 11/3
- Socialchef upprättade krisledningsgrupp inom VoO. Dagliga möten 12/3
- Löpande kartläggning av personalförsörjning 12/3
- Löpande kartläggning av antal smittade brukare 12/3
- Upprättande av pandemiplaner och handlingsplaner 13/3
- Kontinuerlig avstämning med kommunledningsgruppen 16/3
- Inventering av egen personal, exempelvis möjlighet för omflyttning av ordinarie personal och ökat inkallande av vikarier 20/3
- Genomförda riskbedömningar på verksamhetsområdesnivå 24/3
- Upprättande av omfallsplaner 24/3
- Kontinuerlig avstämning med Regionen, två gånger i veckan 24/3
- Socialchef medverkar i möten med Länsstyrelsen en gång i veckan, tillsammans med berörda samhällsorgan 24/3
- Uppstart samverkan med primärvård, mobila team 25/3
- Regeringen fattar beslut om besöksförbud på boenden 1/4
- Utökad facklig samverkan varannan vecka 1/4
- Vård och Omsorgsnämnden fattar beslut att Nya enheten ska öppna 7/4
- Inventering av personal från andra kontor inom Sala kommun 14/4
- Upprättande av ny enhet för isolering av smittade brukare 15/4
- Kontinuerlig avrapportering i Krisledningsnämnden 15/4
- Samarbete med LOV-företag för hjälp med städning 20/4
- Samarbete med hyrbolag för personalförsörjning 24/4
- IVO har gjort tillsyn inom SÄBO och meddelar att ingen ytterligare granskning är nödvändig i nuläget⁴ 25/5

⁴ <https://www.ivo.se/publicerat-material/nyheter/2020/tillsyn-av-varld-och-behandling-pa-landets-samtliga-sarskilda-boenden-for-aldre/>

- Krisledningsgrupp VoO ändrar från att ha dagliga möten till att ha möten tre gånger i veckan 26/5
- IVO har gjort tillsyn inom HTJ och meddelar att ingen ytterligare granskning är nödvändig i nuläget⁴ 27/5
- Krisledningsgrupp VoO ändrar från tre till två möten i veckan möte, 22/6
- Genomförd lägesrapport inom SÄBO, färdigställd 30/6
- Uppföljningsfrågor skickas ut till chefer inom VoO 30/6
- Nya enheten stängd, inga positiva brukare 10-29/7
- Genomförd händelseanalys inom SÄBO, färdigställd 28/7
- Nya enheten stängd tills vidare, inga positiva brukare 18/8
- Krisledningsgrupp VoO ändrar från två till ett möte i veckan möte, 24/8
- Besök av Vårdhygien för rådgivning kring om korttidsboendet kunde planeras flytta tillbaka till Parklängan, med en samtidigt godkänd bedömning om att den andra delen av avdelningen på Parklängan kan användas som Nya enheten om behov uppstår 25/9
- Krisledningsgrupp VoO beslutar att under oktober genomföra tillbakaflytt av korttidsboendet 28/9
- Besöksförbudet på boenden upphör 1/10⁵

3.2 Utredning

De granskningar som gjorts av verksamheterna från ett utifrånperspektiv består av IVOs två tillsyner i slutet av maj, IVOs nationella granskning, en händelseanalys och en lägesrapport. IVO har i tillsynerna genomfört intervjuer med enhetschefer, med frågor som rör arbetet med Covid-19. Utifrån deras tillsyner har IVO gjort bedömningen att ingen vidare granskning är aktuellt för tillfället.

3.2.1 IVOS NATIONELLA GRANSKNING

Intervjuer har genomförts med MASar i landets samtliga kommuner, och hälso- och sjukvårdsdirektörer har intervjuats i alla 21 regioner. Den nationella granskningen är en fördjupning utifrån de tillsyner som gjorts⁶.

Utifrån resultatet har IVO valt att fördjupa sin granskning ytterligare på cirka 90 särskilda boenden runt om i landet. I den fördjupade granskningen efterfrågar IVO om det finns särskilda boenden i kommunen där 10 eller fler haft misstänkt eller konstaterad Covid-19 smitta sedan februari 2020. Sala kommun uppger aktuella verksamheter, och av dessa väljer IVO att granska Jakobsbergsgården

⁵ <https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2020/09/15/besoksforbudet-pa-aldreboenden-upphor/>

⁶ <https://www.ivo.se/publicerat-material/nyheter/2020/ivo-fordjupar-granskningen-av-varld-och-behandling-pa-sarskilda-boenden-for-aldre/>

(Parklängan 2-3). Journaler på vårdtagare som varit smittade lämnas ut till IVO. Fokus för genomförd tillsyn har varit att undersöka om patienter som bor på landets särskilda boenden för äldre, under pågående pandemi, får individuell bedömning av läkare och att de får vård och behandling i enlighet med den bedömningen. Resultat förväntas senare i år.

3.2.2 HÄNDELSEANALYS

Syftet med händelseanalysen⁷ var att kartlägga orsaken till smittspridningen på Bryggeriet. I händelseanalysen konstateras bland annat att det fanns svårigheter med den omfattande informationsöverföringen från ledning till personal, att det funnits en stor oro och förvirring bland medarbetare. Samtidigt konstateras att smittspridningen på Bryggeriet inte hade kunnat förhindras med det dåvarande kunskapsläget kring Covid-19, då verksamheten till största del följde de rekommendationer som fanns vid den aktuella perioden. Likt många andra verksamheter brottades Bryggeriet med sjukfrånvaro, hög arbetsbelastning samt omfattande informationsflöde från exempelvis Region Västmanland och andra viktiga samhällsorgan.

3.2.3 LÄGESRAPPORT

Syftet med lägesrapporten⁸ var att granska följsamhet av rutiner och användning av skyddsutrustning på Johannesbergsgatan 2. I rapporten framkommer exempelvis att det funnits viss brist gällande följsamhet av rutiner, att samverkan mellan professionsgrupper behöver stärkas samt att enhetschef behöver ta en mer aktiv roll vid extraordinära situationer (så som vid en pandemi). Svårigheter som påverkar verksamheten är att cheferna har ansvar över för många medarbetare och att verksamheten är bemannad dygnet runt, vilket gjort att den önskade chefsnärvaron varit omöjlig att tillgodose.

3.2.4 ENKÄTUNDERSÖKNING BLAND CHEFER

Resultatet från enkätundersökningen visar bland annat att chefer haft svårt att skapa trygghet bland personalen och att det varit svårt att säkerställa att personalen hållit sig uppdaterad med den senaste informationen kring arbetssätt gällande Covid-19. I de verksamheter där det har varit möjligt har distansarbete utgjort en stor del av arbetstiden, vilket har ställt krav på att exempelvis utveckla andra strukturer för kommunikation. Flera chefer nämner att en planerad överbemannning bidragit till att situationen varit hanterbar, medan de chefer som inte överbemannat uppger att det varit svårt att ha tillräckligt med personal. Flera

⁷ Händelseanalys Bryggeriet 2020. Diarienummer 2020/1041.

⁸ Lägesrapport "J2". Diarienummer 2020/1229.

chefer har använt minibemanning och/eller beordrad övertid för att kunna upprätthålla god kvalitet i verksamheten.

3.3 Samverkan med Region Västmanland

Regionen har haft en betydande roll i arbetet med att motverka spridningen av Covid- 19 inom den kommunala hälso- och sjukvården, genom kontinuerliga mötesforum, upprättande av hygienrutiner och rådgivning till all sjukvårdspersonal. Bland dessa mötesforum kan nämnas MAS-möten med Smittskydd och Vårdhygien varje vecka samt samverkansmöten med Regionen lokalt i Sala. Sistnämnda mötesform har varit på uppmaning av Regionen för att främja den lokala samverkan mellan Sala sjukhus, primärvården samt den kommunala hälso- och sjukvården under pågående pandemi.

3.3.1 SMITTSKYDD OCH VÅRDHYGIEN

Smittskydd och Vårdhygien har sammankallat Regionens MASar till digitala informationsmöten en gång per vecka. Dessa informativa budskap och hygienrutiner som framtagits av Smittskydd har delgivits ledningen inom VoO skriftligen via MAS samt dryftats vid ledningens lägesavstämningar. Rutinerna från Smittskydd har i samråd med ledningen anpassats till verksamheterna. Budskapen har därefter förmedlats av ansvariga verksamhetschefer till enhetschefer och hälso- och sjukvårdspersonal som ansvarat för dess verkställande.

3.3.2 LOKALA SAMVERKANSMÖTEN

Lokala samverkansmöten initierades efter beslut från Region Västmanland för att främja samarbetet mellan sjukhus, primärvård och den kommunala hälso- och sjukvården under pandemin. Uppstart i Sala var den 25 mars 2020 med möten två gånger i veckan. Representanter från kommunen i samverkansgruppen består av socialchef, hälso- och sjukvårdschef, ansvariga enhetschefer från den kommunala hälso- och sjukvårdsgruppen och MAS. Från Regionen har klinikchefen för Sala sjukhus deltagit samt verksamhetschefer från Salas två vårdcentraler. Även representant från ambulansen har deltagit. Dessa samverkansmöten äger sedan augusti rum en gång i veckan och fortlöper än idag. Ett lokalt mobilt team upprättades, som bemannades av Sala sjukhus och primärvården med syfte att förstärka mobiliteten i den vård vi ombesörjt till smittade vårdtagare. Teamet har även haft en direktlinje till ansvarig vårdgivare för att stärka tillgängligheten för vårdpersonal. Sedan smittan sjunkit i Sala har mobila teamet ändrat konstellation och återgått till att bedriva förstärkt mobilitet från den egna verksamheten från maj 2020. Tidigare har man utgått från sjukhusets lokaler, numera utgår mobila teamet från primärvårdens egna lokaler.

3.4 Nya enheten

För att begränsa smittspridningen inom VoOs verksamheter upprättades en ny enhet, dit bekräftat smittade brukare från olika verksamheter tillfälligt kunde förflyttas. Enheten, som finns på ett av VoOs äldreboenden, öppnades 15 april 2020 efter beslut i Vård och Omsorgsnämnden 7 april och har ombesörjt vård till smittade vårdtagare inom den kommunala hälso- och sjukvården för att förhindra spridning inom övriga verksamheter. Enheten har bemannats internt och det medicinska ansvaret har varit ålagd primärvården. Enheten har även besökts av Vårdhygien Region Västmanland regelbundet för stöttning i arbetet med smittade. Mellan den 10/7 och den 29/7 var enheten stängd, då det inte fanns någon bekräftat positiv brukare under den perioden.

Sedan den 18/8 är enheten återigen stängd.

3.5 Skyddsutrustning

Det vi vet med säkerhet är att basal hygien och adekvat skyddsutrustning såsom visir, munskydd, långärmade förkläden och handskar är viktiga moment i arbetet med att motverka spridning av viruset. I allt nära omvårdnadsarbete utrustas personalen med visir som täcker hela ansiktet, vätskeavstötande munskydd, skyddshandskar och långärmade förkläden. Att säkerställa tillgången på skyddsutrustning är av den anledningen det mest grundläggande i arbetet med Covid-19.

Tillsammans med Upphandlingsenheten har VoO kunnat säkra tillgången till all skyddsutrustning som det har varit och fortfarande finns behov av. Upphandlingsenheten har ansvarat för beställningar, kontakten med leverantörer samt säkrat leveranser. MAS för VoO har agerat sakkunnig i lämplighet av utrustning. Ekonomiska beslut avseende inköp har fattats av verksamhetschef HSL. Sedan smittan började har VoO byggt upp ett lager med all den skyddsutrustning som behövs, men åtgången är omfattande och det behövs kontinuerligt fyllas på med material för att arbeta patientsäkert och följa gällande direkt.

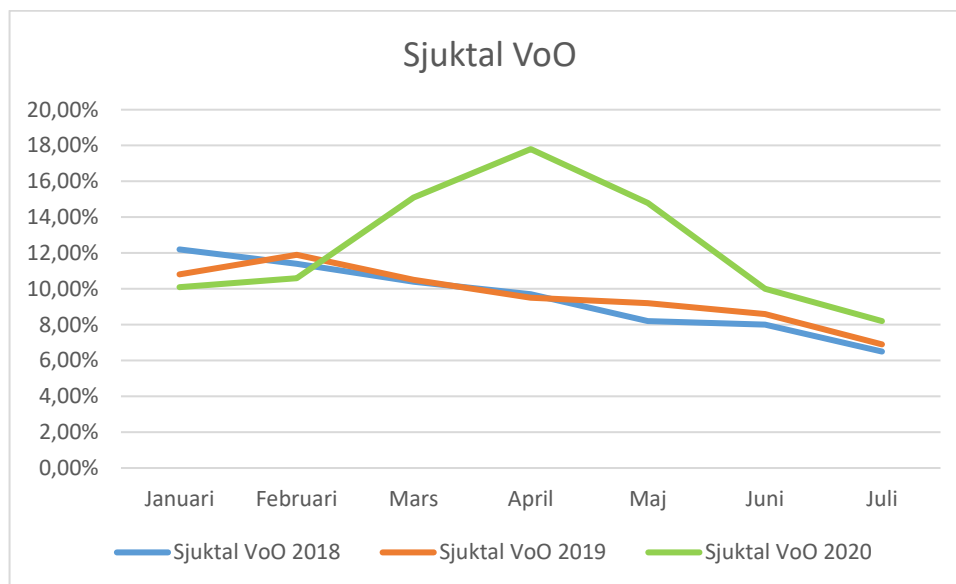
VoO har, tack vare Arbetsmarknadsenheten (AME), även kunnat tillverka egna förkläden för att möta verksamheternas behov. Det införskaffades nödvändig utrustning och iordningsställdes en verkstad för egen produktion vecka 17 och påbörjade tillverkningen veckan därefter, 27 april 2020. Produktionen var cirka 400 förkläden per dag.

All skyddsutrustning har förvarats på ett av VoOs äldreboenden. I samråd med Räddningstjänsten och deras sakkunniga har allt brandfarligt material, såsom ytdesinfektion och handdesinfektion, förvarats på Centralförrådet. Logistiken, det vill säga styrning av flödet till verksamheterna, har hanterats av utsedd

personalgrupp på förrådet. Personal som hämtar skyddsutrustning får ange ett ansvarsnummer och redovisa mängd på avsedd blankett. Dagligen redovisas uttagen till MAS och Upphandlingsenheten, varefter ett lagersaldo sammanställs. MAS redovisar saldot, eventuella avvikelser och kommande behov till VoOs ledningsgrupp. Lagersaldot har även lagts in i kommunens intranät för utökad tillgänglighet. Prognoser för åtgång av skyddsutrustning har räknats på vid behov baserat på siffror från dels Karolinska, Fagersta kommun, dels egna beräkningar som tagits fram genom interna stickprov på åtgång.

3.6 Personalbortfall

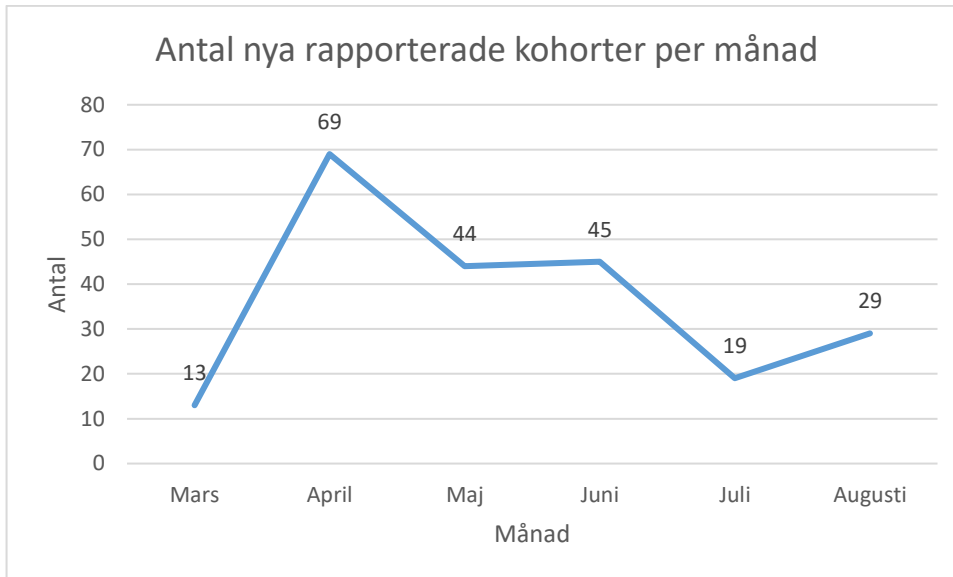
Bemanningsfrågor har varit centrala under pandemin, allra helst under april. Den period som smittspridningen hade störst påverkan på VoOs verksamheter var under påskhelgen (i början av april), vilket också synliggörs i sjuktalet. Nedan finns en jämförelse av sjukfrånvarande personal mellan 2018, 2019 och 2020, där det under en period i april var nästan dubbelt så hög sjukfrånvaro jämfört med tidigare år. Sjuktalet visar personal som varit hemma på grund av sjukdom och/eller med symptom för Covid-19, men däremot är VAB exkluderat.

Figur 1. Sjuktalet VoO

Ytterligare en aspekt som påverkar bemanning är det förändrade arbetssättet som krävts under pandemin. Vid misstänkt eller konstaterad smitta arbetade verksamheterna med kohorter, det vill säga att begränsa antal personer som kommer i kontakt med varandra genom att viss personal endast arbetar med vissa brukare.

Detta medför att personalåtgången blir högre när antalet kohorter blir fler. I Figur 2 visas antal nya registrerade kohorter. Registrerade kohorter skiljer sig från antal aktiva kohorter, då kohorterna varar från 14 dagar och uppåt.

Figur 2. Kohorter VoO år 2020

På grund av det stora personalbortfallet har även Bemanningenheten fått en betydande ökning i sin arbetsbelastning. Det framgår tydligt vid jämförelsen mellan 2019 och 2020. Nedan angiven statistik innehåller samtliga enheter som använder sig av vakansbokningen i BeSched och som har behov av vikarier. Här ingår sjuksköterskor, hemtjänst, mötesplatser, socialpsykiatri, funktionsnedsättning och särskilt boende för äldre. Felaktigt inlagda beställningar kan vara beställningar som inte behövdes tillsättas, att arbetspassens tider är felaktiga eller andra felaktigheter. Dessa behöver dock hanteras i systemet även om de inte ska tillsättas. Det är inte möjligt att få ut rapport på orsaken till beställningarna, exempelvis om det är för semester, sjukfrånvaro eller kohortvård.

	Påsken 2020 9/4 - 13/4	Påsken 2019 18/4 - 22/4
Antal beställningar	654 (100%)	319 (100%)
Antal tillsatta beställningar	607 (93,1%)	311 (97,49%)
Olösliga beställningar	31 (4,74%)	1 (0,31%)

Tabell 1. Bemanning påskhelgen

Behovet av personal för påsken har ökat med 105% 2020 jämfört med föregående år. Sett till perioden 1/4 – 31/5 var behovet av personal 29% större 2020 jämfört med föregående år.

	2020 1/4 - 31/5	2019 1/4 - 31/5
Antal beställningar	6305 (100 %)	4872 (100%)
Antal tillsatta beställningar	5681 (90,10%)	4620 (94,83%)
Olösliga beställningar	333 (5,28%)	91 (1,87%)
Felaktiga beställningar	291 (4,62%)	161 (3,3%)

Tabell 2. Bemanning april till och med maj

3.6.1 MEDARBETARE FRÅN ANDRA KONTOR

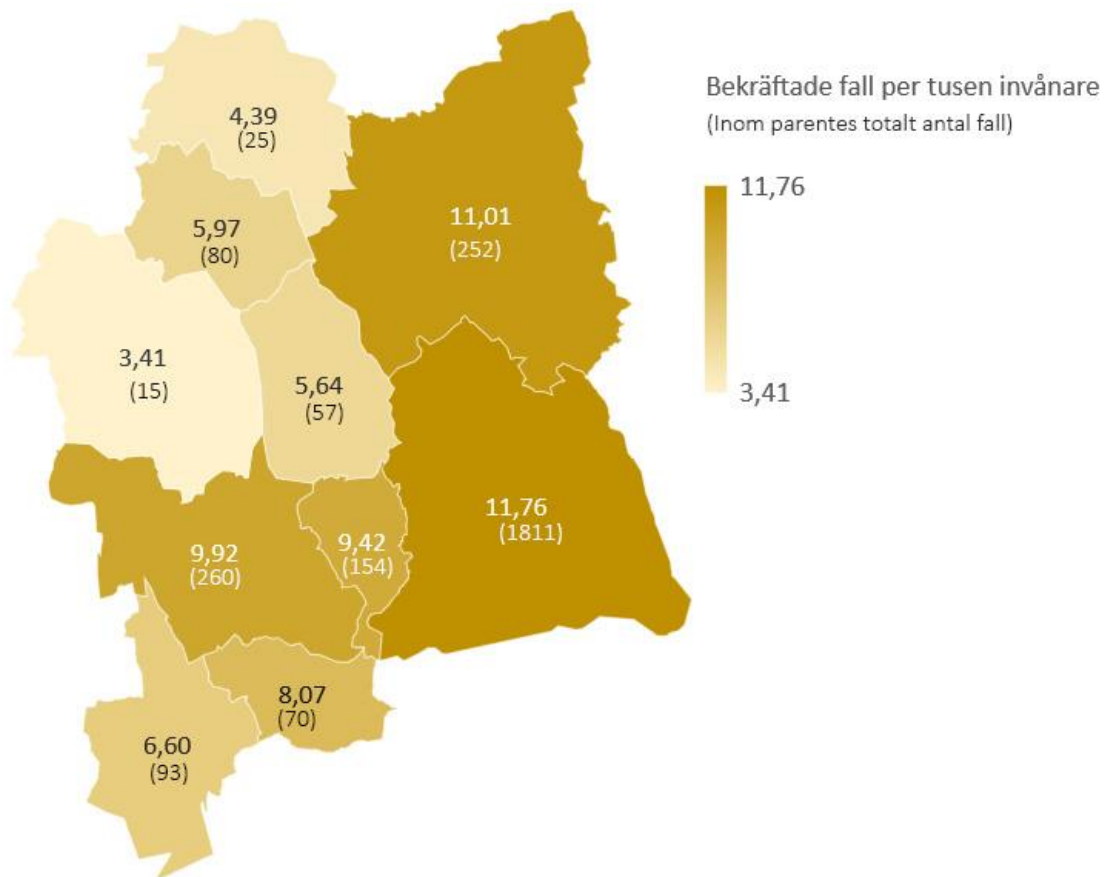
Flera andra kontor har under våren och delar av sommaren lånat ut personal till Vård och Omsorg. En del för att de har stängt ner sina egna verksamheter, andra för att de haft en vilja och möjlighet att ställa upp. Det har funnits fler intresserade än tillgängliga arbetsuppgifter. Några medarbetare hade tidigare erfarenheter från vård och omsorgsarbete och har efter introduktion klivit in i rollen som en medarbetare bland övriga i omvårdnaden. Andra har sysselsatts med "kringuppgifter" och fungerat som allt-i-allo på den enhet de varit placerade på. Exempelvis tog medarbetare från Samhällsbyggnadskontoret på sig att stötta Funktionsnedsättningsområdet med inköp för deras brukare och all planering och logistik kring det. Det har också varit flera personer sysselsatta med förklädes-tillverkning. Oavsett vad en tillfällig omplacering till VoO gett för arbetsuppgifter har Bemanningseenheten hållit utbildning och information om vårdhygien, smittvägar, smittskydd och gällande rutiner för att trygga en placering på VoOs enheter. Bemanningseenheten har haft fysiska träffar, men också utbildning via Skype. Oavsett vad man arbetat med har det varit mycket uppskattat på enheterna.

3.7 Provtagning och Smittspridning

Sedan provtagning för personer med symtom av Covid-19 påbörjades har totalt 666 prover på medarbetare tagits. Vissa medarbetare har lämnat prov vid fler tillfällen, då de haft symtom. 72 medarbetare har testats positivt. Totalt har 275 prover tagits på brukare, och totalt 60 personer har testats positivt. Sedan pandemins start har 27 brukare inom VoOs verksamheter avlidit, där Covid-19

smitta konstaterats. Sedan juli har ingen brukare avlidit. Samtliga siffror som anges här gäller till och med 1/10 2020.

Nedan kan smittspridningen ses över länet, där siffrorna anger antal fall per 1000 invånare per kommun samt totalt antal fall inom parentes. Figur 3 visar data fram till 13 september 2020.

Figur 3. Antal fall per 1000 invånare per kommun t.o.m. 13 september⁹

3.8 Kostnader

Pandemin har medfört ökade kostnader inom en rad olika områden för VoO. Konkreta kostnaderna syns tydligt i personalomsättning och inköp av skyddsutrustning, men även andra indirekta kostnader har uppkommit. Det är dock svårt att tydligt beräkna indirekta kostnader, som exempelvis arbetstid för administration och samordning relaterat till pandemin. Fram till den 31 aug uppgår VoOs kostnader för pandemin till 37 473 tkr¹⁰. Den absolut största delen

⁹ Region Västmanland. Covid-19 epidemiologisk lägesbild för Västmanland. 16/9 2020.

¹⁰ Delårsrapport 2020-08-31 Vård och Omsorgsnämnden. Diarienummer 2020/1188.

av kostnaderna utgörs av skyddsmaterial och lokalanpassningar enligt riktlinjer från FHM och Regionens smittskydd, vilket uppgår till 25 971 tkr.

Flertalet medarbetare har utfört arbetsuppgifter som i vanliga fall inte hör till deras ansvarsområden, som ett led i att hantera akuta situationer, samt att behovet av timvikarier för att dels förstärka bemanning men också täcka för ordinarie personals ändrade arbetsplatser/ tider samt sjukfrånvaro. De ökade kostnaderna i övertid, jour och ob-ersättning samt timvikarier uppgår till 9 995 tkr. Det är även möjligt att pandemin får följd effekter som innebär ökade kostnader längre fram, exempelvis i form av ökade kostnader för försörjningsstöd. Omfattningen är i dagsläget svårbedömd. VoO har sökt statsbidrag¹¹ för merkostnader kring Covid-19, som uppgår till 29 814 tkr. Viktigt att notera är att samtliga kostnader ovan endast avser perioden feb-aug 2020. För resterande del av året är bedömningen att kostnader på ytterligare 16 885 tkr tillkommer, vilka Sala kommun kommer att återsöka från Socialstyrelsen i november månad. Den förväntade merkostnaden för arbetet med Covid-19 under hela 2020 uppgår därmed till totalt cirka 54 358 tkr.

¹¹ Förordning (2020:193) om statsbidrag till regioner och kommuner för att ekonomiskt stödja verksamheter inom hälso- och sjukvård respektive socialtjänst till följd av sjukdomen covid-19

4 ANALYS

Nedan presenteras slutsatser och ställningstaganden utifrån arbetet med Covid-19.

4.1 Förhindra fortsatt smittspridning

En betydande faktor för smittspridningen inom VoO är det förändrande kunskapsläget. Informationen och kunskapen kring Covid-19 har ständigt uppdaterats, vilket har påverkat arbetssättet löpande. Det framkommer tydligt i händelseanalysen från Bryggeriet. En möjlig orsak till smittspridningen är att medarbetare utan symtom burit på viruset, vilket det inte fanns kunskap om vid pandemins inledande fas (se exempelvis "Antikroppar utan tidigare symtom vanligt i äldreården"¹²). VoO fortsätter enhetligt följa gällande direktiv från myndigheter och rekommendationer från Smittskydd, Region Västmanland. Arbetet följs kontinuerligt upp inom verksamheterna för att säkerställa följsamheten av gällande rutiner.

För att snabbt bekämpa lokala utbrott av Covid-19 och undvika en ökande smittspridning fortsätter VoO arbetet med smittspårning av indexfall som påvisar ett positivt testresultat. Dessutom genomförs screening av symptomfria personer vid inflyttning till särskilda boendeformer och/eller återkomst från slutenvården. Smittspårning inkluderar såväl vårdtagare som personal och utförs av ansvarig vårdcentral. Som ett led i arbetet med smittspårning och screening anammar VoO rutin för kohortvård samt isoleringsvård.

- Isoleringsvård tillämpas vid screening av personer utan symtom. Personen vårdas i sitt rum och umgås inte med andra medboende på enheten. Personen behöver inte ha särskilt avdelad personal, men personalen ska använda skyddsutrustning som till misstänkt smittade.

- Kohortvård tillämpas vid konstaterad eller misstänkt smitta med symtom. Personen isoleras som ovan och vårdas av särskilt avdelad personal.

VoO har implementerat Socialdepartementets förordning (2020:163) med tillfälligt förbud mot besök i särskilda boendeformer för äldre för att förhindra spridningen av Covid-19. Besöksförbudet gäller fram till 30 september 2020. VoO arbetar aktivt för att även fortsättningsvis säkra besöken i särskilda boendeformer för äldre när förbudet hävs.

¹² <https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2020/09/14/ra-lakemedel-gav-effekt-mot-covid-19/>

VoO har sedan pandemins start valt att lägga sig på en högre skyddsnivå än rekommendationerna från Smittskydd, på grund av den höga smittspridningen i Sala. Utöver den förhöjda hygienivån används självskattning och egenkontroller för att systematiskt utvärdera verksamheterna.

4.2 Verksamheters fokus och förutsättningar

En tydlig beskrivning av vilken utmaning pandemin har varit återges i uppdragsgivarens kommentarer i händelseanalysen vid Bryggeriet:

På bara några dagar har verksamheten tvingats ställa om från ett äldreboende, i huvudsak styrt av socialtjänstlagen med mål att de äldre ska ha ett värdigt liv och känna välbefinnande, till att bedriva avancerad infektionssjukvård. Detta innebär att de grundläggande värderingarna har ändrats från självständighet och meningsfullhet till att istället få fokus på att förhindra smittspridning.¹³

Den stora omställningen är inte enbart applicerbart på Bryggeriet, då samtliga datakällor som anges i denna rapport pekar mot att hela VoO har fått omvärdera arbetssätt. Chefer har i stora drag fått fokusera mer på att exempelvis akuta bemanningsfrågor och att skapa fungerande kommunikationsformer, vilket lett till att de lagt mindre tid på att utveckla långsiktig kvalitet i verksamheterna. Många verksamheter har under perioder gått på minimibemanning, vilket ställer krav på att både chefer och medarbetare får prioritera annorlunda än tidigare. Även om grunduppdraget är detsamma har formerna och förutsättningarna ändrats drastiskt. Kortsiktigt har detta bidragit till en större oro i många verksamheter, både för medarbetares och brukares hälsa, vilket medför att frågor som tidigare varit i periferin nu varit närmast huvudfokus.

Det är uppenbart att VoO haft helt andra förutsättningar att bedriva verksamhet under pandemin jämfört med innan. Som nämnts ovan har hälso- och sjukvårdsaspekten blivit betydligt större inom många verksamheter. VoO har utövat avancerad sjukvård i hemmiljö med en minimal hälso- och sjukvårdsadministration. Distansarbete har blivit mer regel än undantag och antalet sjukskrivna medarbetare har varit stort. Dessa, förhållandevis plötsliga, förändringar har ställt krav på chefers och medarbetares förmåga att lära nytt och ställa om.

4.3 Arbetsmiljö

Under pandemin har det varit av vikt att anpassa arbetsmiljöarbetet efter den nya situationen. Riskbedömningar, åtgärder och uppföljning har genomförts oftare än

¹³ Händelseanalys Bryggeriet 2020. Sidan 11. Diarienummer 2020/1041.

vanligt, då situationen och kunskapsläget kring Covid-19 hela tiden förändrats och fortfarande förändras. Utmaningar har varit långvarig hög arbetsbelastning, bristande återhämtning, nya/förändrade arbetsuppgifter, stress, oro och rädsla för att nämna några. Verksamheterna har gått från att leda den dagliga driften till att leda i kris, vilket inneburit stora påfrestningar för alla professioner inom VoO. Under pandemin har det mycket och mycket handlat om att se till att arbetsmiljön är så god som möjligt under omständigheterna som råder. Det görs bäst i samverkan.

En mycket god samverkan har funnits, och finns än, särskilt mellan fackförbundet Kommunal och VoO. Tidigt under pandemin skrevs en rutin för skyddsutrustning i samverkan med Kommunal och arbetsgivaren. Kontorets fackliga samverkan (Kontorsam) utökades till att ske varannan vecka från 1 april.

Alla medarbetare har blivit erbjudna samtalsstöd, enskilt eller i grupp, via företagshälsovården Avonova. Samtal och reflektion har även erbjudits med Diakon. Verksamheterna avsätter även tid för reflektion om behov finns. Effekterna av Covid-19 kommer säkerligen behöva hanteras under lång tid framöver.

Medarbetarna har tvingats till etiska ställningstagande som ingen ska behöva ta ställning till. Dessutom har arbetsbelastningen varit enorm för alla. Samtliga medarbetare inom VoO har gjort och gör ett fantastiskt arbete. Medarbetarna har gjort sitt yttersta för att klara pandemin, inte minst under den mest intensiva fasen.

4.4 Kommunikation

Från början av pandemin har Sala kommun publicerat Covid-19-relaterad information på sin hemsida¹⁴, som baseras på uttalanden och publikationer från Folkhälsomyndigheten och andra viktiga samhällsorgan. VoO har även strävat efter att bemöta brukares och anhörigas funderingar i verksamheterna.

Pandemins påverkan på kommunikation har varit enorm, både beträffande intern kommunikation inom VoO och extern kommunikation. Ett exempel på det senare är att flera medier och andra externa intressenter har efterfrågat statistik över dödstal inom VoOs särskilda boenden. Utifrån diskussion och övervägande valde VoO att inte lämna ut dessa siffror, med hänvisning till sekretess. Ställningstagandet visade sig senare vara en adekvat bedömning av situationen, då Kammarrätten i Stockholm¹⁵ avslag ett överklagande från en journalist som blivit nekad att ta del av ovannämnda siffror. Beträffande dödstal så förs diskussioner kring huruvida det ger en rättvis bild av arbetet med Covid-19, vilket riskerar att förringa komplexiteten av arbetet med pandemin (se exempelvis "Fixeringen vid

¹⁴ <https://www.sala.se/info/18455>

¹⁵ Kammarrätten i Stockholm. Mål nr 4876-20.

antal döda med covid-19 är vilseledande”¹⁶ och ”Närmare två tredjedelar av covid-sjuka på SÄBO överlever”¹⁷).

Det har även förts diskussioner kring insatser och vårdnivå, där exempelvis anhöriga uttryckt oro kring brukares möjlighet till bästa hjälp. Strang¹⁸ menar att det kan finnas en missvisande bild i samhället kring äldreboendens förmåga att tillhandahålla rätt stöd för de äldre, och att särskilda boenden i stor utsträckning bidragit till ett värdigt slut för människor i livets slutskede.

Utifrån dialog med Regionen har det även konstaterats att VoOs särskilda boenden har haft en adekvat vårdnivå för de som konstaterats ha smittats av Covid-19 och senare avlidit. Detta framgår av Regionens journalgenomgång¹⁹, men även utifrån enhetschefernas uttalanden om förutsättningar i arbetet under pandemin.

4.5 Utveckling

Det är av stor vikt att VoO som helhet fortsätter att lära av den extraordinära situation som har varit, och fortfarande är, aktuell. Flera initiala problem har redan lösts, vilket också är viktigt att komma ihåg. Framledes är det nödvändigt att kunskap kring vårdhygien och tillgången på skyddsutrustning följs upp, även efter att pandemin är över. Det ger förutsättningar för att möta nästa pandemi på ett säkrare, lugnare och ett mer planerat sätt.

En positiv aspekt av pandemin är att digitaliseringen gått framåt snabbare, till följd av att fler medarbetare har arbetat på distans. De flesta möten har möjliggjort deltagande via dator eller telefon, vilket har tvingat in digitala verktyg i forum där det tidigare inte ansetts nödvändigt. Situationen har säkerligen stärkt den digitala kompetensen inom VoO, och kan förhoppningsvis utveckla kommande sätt att se på möten. Det som tidigare ansetts vara en nödlösning har nu blivit ett reellt alternativ.

¹⁶ <https://lakartidningen.se/opinion/debatt/2020/08/fixeringen-vid-antal-doda-med-covid-19-ar-vilseledande/>

¹⁷ <https://lakartidningen.se/klinik-och-vetenskap-1/artiklar-1/rapport/2020/06/narmare-tva-tredjedelar-av-covid-sjuka-pa-sabo-overlever/>

¹⁸ <https://www.stockholmsjukhem.se/aktuellt/nyheter/2019/covidstudier-lyfter-personalens-insats-pa-aldreboenden>

¹⁹ Återkoppling från Regionen till VoOs socialchef 31/8.

Redovisning och analys av Vård och Omsorgskontorets arbete under Coronapandemin
Vård och omsorg

ANTAGEN § x | xxxx-xx-xx | DIARIENUMMER 20xx/xxx | REVIDERAD § x | xxxx-xx-xx | DIARIENUMMER 20xx/xxx

SALA KOMMUN

Telefon: 0224-74 70 00 | E-post vardomsorg@sala.se | Postadress Box 304, 733 25 Sala

